

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **A.C.**

oskarżonej z art. 271 § 1 i 3 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 lipca 2018 r.,

skargi obrońcy oskarżonej,

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Apelacyjnego w G.

z dnia 20 lutego 2018 r., sygn. akt II AKa [..]/17,

uchylający wyrok Sądu Okręgowego w B.

z dnia 30 sierpnia 2017 r., sygn. akt III K [...]/16,

na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

2. obciążyć oskarżoną A.C. kosztami sądowymi postępowania skargowego.

UZASADNIENIE

Prokurator oskarżył A.C. o czyn polegający na tym, że w okresie od stycznia 2012 r. do grudnia 2013 r. pełniąc funkcję Dyrektora Przedszkola Niepublicznego „[...]” przy ul. [...] w B., będąc uprawnioną do wystawiania dokumentu, działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru oraz w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadziła Urząd Miasta B. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, że w poszczególnych miesiącach wskazanego wyżej okresu przedkładała w Wydziale Edukacji Urzędu Miasta B.

poświadczające nieprawdę dokumenty dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania dotacji tj. „Informację o faktycznej liczbie uczniów według stanu na 2 dzień każdego miesiąca”, w których podawała nieprawdziwe dane odnośnie faktycznej liczby uczniów uczęszczających do przedszkola, zawyżając tę liczbę, czym wprowadzała w błąd Urząd Miasta co do określonych w zarzucie kwot przysługujących i wypłaconych dotacji, działając na jego szkodę, przy czym łączna kwota uzyskanej w ten sposób bezprawnie dotacji wyniosła 551.280,23 zł – tj. o czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2017 r., sygn. akt III K [...]/16, oskarżoną A.C. uniewinnił od popełnienia zarzucanego jej czynu.

Wyrok ten zaskarżył w całości na niekorzyść oskarżonej oskarżyciel publiczny zarzucając w apelacji:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mogący mieć wpływ na treść, polegający na niezasadnym przyjęciu przez Sąd, że zebrane w toku postępowania dowody i wynikające z nich ustalenia faktyczne nie pozwalają w sposób jednoznaczny ustalić, że oskarżona uczestniczyła w popełnieniu przestępstwa zarzucanego jej aktem oskarżenia, podczas gdy prawidłowa ocena tego materiału w szczególności zeznań świadków B.H. i M.G., a także ustaleń wynikających z protokołu przeprowadzonej przez Urząd Miasta B. kontroli w Przedszkolu "[...]" prowadzi do wniosku, iż oskarżona zachowaniem swoim wyczerpała znamiona zarzucanego jej aktem oskarżenia przestępstwa,

2. obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie przez Sąd dowolnej oceny części ujawnionego na rozprawie materiału dowodowego, podczas gdy swobodna ocena zebranych w przedmiotowej sprawie wszystkich dowodów, w szczególności zeznań świadków, treści statutu Przedszkola "[...]", przepisów regulujących sposób rejestrowania jednostek przedszkola niepublicznego oraz ubiegania się i przyznawania dotacji dla dzieci do niego uczęszczających, a także uwzględnienie zasad prawidłowego rozumowania oraz odwołanie się doświadczenia życiowego przy ocenie wyjaśnień oskarżonej i ich przełożenia na całokształt materiału dowodowego, prowadzi do wniosku, że

wyjaśnieniom oskarżonej nie można przyznać waloru wiarygodności, co w konsekwencji prowadzi do konstatacji, że oskarżona dopuściła się zarzucanego jej przestępstwa.

W oparciu o powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w G., wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt II Ka [...] /17, uwzględniając apelację prokuratora, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego w oparciu o przepis art. 539a § 1 k.p.k. złożył obrońca oskarżonej zarzucając „rażące naruszenie art. art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez bezpodstawne uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 30 sierpnia 2017 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt III K [...] /16 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy w sprawie nie zachodziła potrzeba ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego, a podstawą dla uchylenia wyroku nie mogła być jedynie odmienna oraz nietrafna ocena Sądu Apelacyjnego w G., co do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i błędne wskazanie przez Sąd Odwoławczy, że wydanie wyroku przez Sąd I Instancji nastąpiło z naruszeniem art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k.”. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedziach na tę skargę zarówno Prokurator Rejonowy [...] w B., jak i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego Urzędu Miasta B. wnieśli o jej oddalenie. Natomiast obrońca oskarżonej podtrzymał skargę w piśmie z dnia 7 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skargę obrońcy oskarżonej uznać należy za nietrafną.

Podstawą wydania w niniejszej sprawie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego było stwierdzenie, w toku kontroli instancyjnej, popełnienia przez sąd *meriti* błędów w zakresie oceny dowodów, w tym przede wszystkim nieuwzględnienie ich całokształtu (obraz art. 410 k.p.k.). Sąd *ad quem* w pisemnych motywach swojego wyroku wykazał, że prawidłowa ocena w szczególności wyjaśnień oskarżonej, w konfrontacji z innymi dowodami, nie daje podstaw do zastosowania reguły określonej w art. 5 § 2 k.p.k. (co uczynił Sąd

Okręgowy), a całokształt prawidłowo ocenionych – zgodnie z zasadą art. 7 k.p.k. – dowodów prowadzić może do wniosków całkowicie odmiennych niż te, które wyprowadził Sąd *a quo*.

Jednocześnie Sąd odwoławczy skonstatował, że określona w art. 454 § 1 k.p.k. reguła *ne peius* stanęła na przeszkodzie wydania wyroku zmieniającego i skazania oskarżonej w postępowaniu drugoinstancyjnym.

Podważając powyższe rozstrzygnięcie obrońca A.C. w pierwszym rzędzie zakwestionował ocenę dowodów dokonaną w instancji odwoławczej, podkreślając zasadność wniosków wyprowadzonych z tych dowodów przez Sąd pierwszej instancji, jednocześnie wskazując na brak powodów do przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego.

Podstawą skuteczności nadzwyczajnego środka zaskarżenia uregulowanego w art. 539a § 1 k.p.k. jest wykazanie (po myśli § 3 tego przepisu), że wydanie – na etapie postępowania apelacyjnego – orzeczenia kasatoryjnego naruszało art. 437 k.p.k. [w rzeczywistości chodzi o art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. – zob. D. Świecki (w:) D. Świecki (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016, Warszawa 2016, s. 590] lub też, że przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Z kolei przepis art. 437 § 2 k.p.k. przewiduje, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 § 1 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

Oczywiste więc jest, że przesłanki wydania przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego nie muszą występować łącznie. Niewątpliwie bowiem wystąpienie okoliczności określonych w art. 439 § 1 k.p.k. lub art. 454 § 1 k.p.k. jest powodem odmiennym od wskazanego w art. 437 § 2 zd. 2 *in fine* k.p.k., a ich stwierdzenie samo przez się skutkuje koniecznością powtórzenia przewodu, bez dodatkowych warunków.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w związku z tym zasadnie wskazuje się, że w wypadku reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k., kontrola skargowa obejmuje wyłącznie ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, że sąd odwoławczy "nie może skazać oskarżonego". Wymaga to więc

wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone uchybienie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania. Dopiero wówczas zaskarżony wyrok podlega uchyleniu a sprawa zostaje przekazana sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Podobnie w przypadku reguły *ne peius* z art. 454 § 3 k.p.k. niezbędne jest wykazanie, że występują okoliczności mogące uzasadniać wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

Co więcej, kontrola skargowa podstaw uchylenia wyroku związanych z uchybieniami określonymi w art. 438 k.p.k. nie może prowadzić do badania zasadności ich stwierdzenia przez sąd odwoławczy, a powinna ograniczyć się tylko do tego, czy z tego powodu dopuszczalne jest wydanie kasatoryjnego orzeczenia. W przeciwnym wypadku musiałaby ona obejmować także kontrolę rozpoznania sprawy co do istoty. Taki zaś zakres kontroli skargowej pozostawałby w sprzeczności z wynikami wykładni językowej i systemowej przepisów o skardze (zob. powołana wyżej uchwała w sprawie I KZP 13/17).

W niniejszej sprawie autor skargi wywodzi, że Sąd Apelacyjny w G. dokonał błędnej oceny dowodów, sugerując tym samym przeprowadzenie przez Sąd Najwyższy w ramach postępowania prowadzonego w oparciu o przepisy rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego kolejnej weryfikacji tych dowodów, co nie jest w tym trybie możliwe. Za niedopuszczalne uznać bowiem należy, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. samodzielnie ponownie oceniał, czy zachowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, w następstwie tego doszedł do odmiennych wniosków niż sąd *ad quem* i z tego powodu uchylił zaskarżony wyrok (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, LEX nr 2204960).

Tak formułując skargę jej autor pomija, że Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego nie może oceniać materiału dowodowego przedstawionego w sprawie. Rozpoznanie sprawy w tym przedmiocie należy bowiem do sądów powszechnych, zaś interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich ustawowych kompetencji.

Należy w tym miejscu podkreślić, że z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w G. w sposób jednoznaczny wynika, iż prawidłowa ocena dowodów przeprowadzona przez sąd *meriti*, a zwłaszcza uwzględnienie ich całokształtu, z dużym prawdopodobieństwem skutkować powinna całkowicie odmiennymi ustaleniami w zakresie strony podmiotowej co do zarzucanego oskarżonej czynu.

Skoro zaś tak, to oczywiste jest, że w układzie procesowym, jaki wystąpił w toku przedmiotowego postępowania, Sąd odwoławczy nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż to, jakie ostatecznie zapadło, bowiem na przeszkodzie temu stał kategoriyczny zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k. (reguła *ne peius*).

Uwzględnienie przedstawionych wyżej uwarunkowań faktycznych i prawnych, przy stwierdzonych przez Sąd odwoławczy uchybieniach popełnionych przez Sąd pierwszej instancji zasadnie podniesionych w zwykłym środку odwoławczym wniesionym przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść oskarżonej, implikowało koniecznością ponownego rozpoznania sprawy w całości przez sąd *a quo*.

Zasadności takiego rozstrzygnięcia skarga obrońcy oskarżonego nie podważyła, a zawarta w niej argumentacja, sprowadzająca się do żądania przeprowadzenia przez Sąd Najwyższy ponownej oceny dowodów, wykroczyła poza zakres uprawnień przewidzianych dla sądu rozpoznającego taką skargę.

Mając na uwadze powyższe postanowiono jak na wstępie, obciążając oskarżoną kosztami postępowania skargowego.